

Makale Türü: Kitap İncelemesi

Geliş tarihi: 27.11.2023

Kabul tarihi: 03.12.2023

Yayın Tarihi: 23.12.2023

DOI: 10.5281/zenodo.10390540

Atf: Çakır, F. (2023). Tanrı'nın Öfkesi Orta çağ Avrupası'nda Doğal Afetler ve Büyük Felaketler. *Disiplinlerarası Dil ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 1(2), ss.66-68.

Cilt/Sayı: 1(2)

Yayın dönemi: Yaz

Sayfa: 66-68

Tanrı'nın Öfkesi Orta çağ Avrupası'nda Doğal Afetler ve Büyük Felaketler

Fahriye ÇAKIR

Öğr. Gör. Dr., Mersin üniversitesi, fahriyecakir@mersin.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6958-6124

Dr. Öğretim Üyesi Tolgahan Karaimamoğlu'nun ülkemizde meydana gelen 7.7. ve 7.6 büyüklüğündeki 6 Şubat depremlerinde hayatını kaybedenlerin anısına ithaf ettiği *Tanrı'nın Öfkesi Ortaçağ Avrupası'nda Doğal Afetler ve Büyük Felaketler* başlıklı kitabı önsöz, giriş, sonuç ve on farklı bölümden oluşmaktadır. Kahramanmaraş merkezli bu yıkıcı depremler Avrupa'nın XXI. yüzyılının en büyük felaketi olarak Avrupa tarihinde yerini alırken ülkemizin cumhuriyet döneminde yaşanan en korkunç doğal afettir. Karaimamoğlu doğal afetleri çalıştığı bu kitabı bitirmek üzereyken ülkemizde böyle bir felaketin yaşanması acı bir tesadüf olmakla birlikte *doğal afeti* iliklerimize kadar hissettiğimiz ve tüm sürecini gözlemlene şansı(zlığı)nı yaşadığımız günlerde afetleri, salgın ve felaketleri Ortaçağ insanının gözünden görme imkânı sunması açısından önemlidir. Kitap, hem Covid-19 salgınıyla boğuşmuş hem de doğanın korkunç yüzüyle karşılaşmış XXI. yüzyıl insanının Ortaçağ insanıyla empati kurmasına, tarihte salgın ve depremlere bakış açısını gözlemlemeye vesile olacak niteliktedir.

Kitap salgın hastalıklar, sel, deprem, tsunami, volkanik patlamalar, fırtınalar, epizootikler, büyük yangınlar, iklimsel değişiklikler ve kıtlıkların Ortaçağ Avrupası'nda yarattığı tahribata odaklanmaktadır. Yazar, kitabı önsözde (9-11) kısaca içerik boyutu ve orijinal yönü açısından tanıttıktan sonra giriş bölümüne geçmiştir. Dört sayfalık giriş bölümü (13-16) tarih bilimi ile uğraşanların savaflara doğal afetler ve salgınlara kıyasla daha ağırlık verdiği bununla birlikte büyük yıkımlara yol açan pandemi ve afetlerin Ortaçağ kroniklerinde sıklıkla yer aldığı bilgisine değinilmiştir. *Tarihsel Süreç ve Oluşan Algı* başlıklı birinci bölüm *Dünya'yı Keşif Süresinde Doğal Afetler: Ortaçağ'a Kadar* ve *Dünya'yı Fetih Sürecinde Doğal Afetler: Aydınlanma Döneminden Günümüze Kadar* başlıklı iki alt bölümden oluşmaktadır. Yazar, Avrupa merkezli tarihsel bir Batı Dünyası afet, felaket incelemesi yaptığı için her iki alt başlıkta da net bir sınırlandırma görülmektedir. Birinci bölümde yazar afetlerin savafla kıyaslanmasına yıkım ve ölüm oranı açısından tekrar değinmiştir. "Ortaçağ Avrupası'nda afetler insanların yaşamını savaflardan daha çok tehdit etmiş ve kırılğan hale getirmiştir" (24). Ortaçağ Avrupası'nda afetler kilisenin halkı kontrol etmek ve istediği doğrultuda yönlendirmek için kullandığı araçlardan biri haline gelmiştir. Yazar eserinde bu durumu geniş bir perspektiften anlatmıştır. Doğal afetlerin Tanrı'nın günaha saplanan insanlara öfkesini gösterme şekli olarak algılanmıştır (26). Bu durum yazarın eserine üst başlık olarak "Tanrının Öfkesi"ni seçmesinin tesadüfi bir seçim olmadığını bizlere duyumsatmaktadır.

Afet/Felaket Çalışmalarının Başlaması ve Tarihçiler başlıklı ikinci bölümde (39-46) yazar afetlerin hatırasının kısa ömürlü oluşuna dair gözlemini “geçmişten günümüze doğal afetlerin (etkisinin tersine) hatırası, savaşların hatırasının aksine daha kısa ömürlü olmuştur”(40) şeklinde ifade ederek bizlere büyük yıkımlar karşısındaki unutkanlığımızı hatırlatmaktadır. *Avrupa'nın Felaketlerle Sarsıldığı En Uzun Yüzyıl: Pandora'nın Kutusu 14. Yüzyılda Açıldı* başlıklı üçüncü bölümde (47-50) yazar 14. Yüzyılda meydana gelen bir dizi yıkıcı felaketi sıralamakta ve felaketlerin kapısının bu yüzyılda sonuna kadar açıldığı vurgulamaktadır. Bu bağlamda, başlıktaki Pandora'nın kutusunun açılması metaforu oldukça yerinde bir tanımlamadır. Çalışmada özellikle Ortaçağın başından sonuna kadar özellikle yıkıcı depremlerin Avrupa perspektifinden kronolojik bir sırayla ele alındığı görülmektedir. Günümüzün aksine Ortaçağda Avrupa'nın doğal afetler ve büyük felaketler açısından pek de güvenli bir liman olmadığı bilgisi çalışmada göze çarpan ilginç bir bilgidir. Yazar, Ortaçağdaki doğal afetleri ve büyük felaketleri ana başlıklar halinde sıralamıştır. Volkanik patlamalar *Dünya'da Yaşamak İçin En Kötü Yıllardan Birisi: İnsanları Aylarca Karanlığa Gömen Volkanik Patlamalar ve Etkileri (536-540)* başlıklı dördüncü bölümde (51-59) detaylıca anlatılmıştır. Ardından Tektonik afetler, *Tektonik Afetler: Kıyamet habercisi Olan Büyük Depremler Depremzedeler ve Tsunamiler* başlıklı beşinci bölümde (61-92) ele alınmıştır. Bu bölümde İngiltere'den İtalya'ya kadar yıkıcı depremlerin hiç eksik olmadığı bir Avrupa afet belleği okura genel hatlarıyla açılmıştır. Hristiyanlık açısından iki önemli merkez olan İstanbul ve Antakya'da Ortaçağda meydana gelen depremlere yine çalışmanın bu bölümünde değinilmiştir. Biyolojik felaketler de Avrupa'yı Ortaçağda zorlayan ölümcül felaketler arasında yerini almıştır ve çalışmanın *Biyolojik Felaketler* başlıklı altıncı bölümünde (93-120) sayısal veriler ve diyagramlar aracılığıyla anlatılmıştır. Ortaçağ Avrupası iklimsel değişimlerin de ortaya çıkardığı kıtlık büyük can kayıplarına yol açmıştır. *İklim Tahterevallisi: Değişen İklim Avrupa'yı Değiştirdi* başlıklı yedinci bölümde (121-151) iklimsel değişimlerin hem bölgenin jeolojik yapısında meydana gelen anomalilerin hem de 1309'dan 1374 yılına kadar devam eden süreçte beş büyük kıtlık dönemlerinin yaşanmasına neden olduğu bilgisi çeşitli diyagram ve şemalarla desteklenerek anlatılmaktadır. Kuraklık, kuraklığın tetiklediği yangınlar Avrupa'nın bitmeyen felaketleri listesinde kendilerine yer bulmuşlardır. Bu tehlike *Yağmursuz Günler: Kuraklıklar ve Tetiklenen Yangınlar* başlığıyla sekizinci bölümde (153-163) incelenmektedir. Son iki bölümde seller ve fırtınalara yer verilmiştir. Dokuzuncu bölümde (165-175) *Nuh Tufanı: Seller ve Etkileri* başlığıyla okurun karşısına geçen yazar “Ortaçağ Avrupası'nda yaşamak nasıl bir şeydi” sorgulamasını yapar, yaşama arzusundaki Ortaçağ insanının kıyametten kaçışını bizlere Nuh Tufanı ile resmeder. *İngiltere'yi Yıkan ve Kurtaran İki Büyük Fırtına: 1287-1288/1588* başlığını alan onuncu bölüm (177-185) İngiltere'nin fırtınalarla olan çelişkili ilişkisini ortaya koymaktadır. İnsanlık çelişki dolu onlarca günün gecenin arasında hayatta kalma arzusunu her daim taze tutan sosyal bir varlık olarak hayatın kendi çelişkilerini ya kabullenir ya da bunlara meydan okur. Kaderci Ortaçağ Avrupa insanı, Tanrının öfkesiyle önce yerle bir olan ardından Tanrı'nın affedişiyle İspanya'nın elinden kurtulan İngiltere'yi gözlemleme imkânı bulmuştur. Tanrı her iki durumda da öfkesini de affını da büyük fırtınalarla göstermiştir.

Yazar sonuç bölümünde kısa bir özetleme yapıp eseri bitirmiştir. Bir nevi Ortaçağ Avrupa insanının yaşadığı onca afeti, felaketi *Pandora'nın Kutusuna* geri koymuştur. Bu eseri okumak yaşadığı doğal afetlerden ve büyük felaketlerden sağ çıkmayı başaran Ortaçağ Avrupası'nın doğal afet ve felaketleri üzerine yazılmış bir hatıra defterini karıştırmak gibidir. Yazar, Ortaçağ Avrupa insanını doğa, Tanrı ve öfkesi üçgeninde yaşadıkları açısından anlatırken bizlere afet karşısında verilen insani tepkilerin manzarasını sunmaktadır. Bu manzara günümüz insan tepkisiyle çok benzerdir. Nitekim insan doğa karşısında bugün de hala ve maalesef çok güçsüzdür. Birlikte hareket etme ruhu yardım isteme ve yardıma koşma tepkilerini gözlemleyebiliyoruz. Günümüz insani diplomasi faaliyetlerinin adı konmamış, ilkel formlarını kitapta yakalama fırsatını bulabiliyoruz. Kitap bu yönüyle insani diplomasının Ortaçağ Avrupa'sında nasıl işle(til)diğine dair teorik bilgiler elde etme imkânı da vermektedir. Doğal afetler, büyük felaketler ulusları insani noktada buluşturan, aynı dili konuşuran

karanlık bir atmosferin yansımasıdır. Bu atmosferin aydınlatan ise birbirine yardım etme isteğiyle bir araya gelen farklı ulus insanların aralarında kurdukları iletişim şeklidir. Günümüzde bu iletişim akışını sağlamak afet çevirmenlerinin görevidir. Ülkemizde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli korkunç depremler insani diplomasinin işletilme formunun Ortaçağ insanı ile aynı ruhta fakat çok daha ileri teknolojiler kullanılarak çok daha hızlı yapıldığını gözlemleyebildik. Gözlemlenen bir diğer unsur ise; afet çevirmeni eksikliği idi. Çevirmenlik yapmak için gönüllü olan pek çok insan vardı fakat afetin yaralarını daha hızlı, daha kolay sarmayı sağlayacak nicelikte afet çevirmeni bulunamaması yazarın da eserinde belirttiği gibi *doğal afet hafızamızın çok zayıf olmasından* kaynaklanmaktadır. Ülkemizdeki çeviri bölümlerine müfredatlarına *afet çevirmenliği* dersini eklenebilir ve/veya varsa içeriği daha da zenginleştirilebilir. Kitap coğrafya, uluslararası ilişkiler, tarih alanlarında okutulabilecek niteliktedir. Ortaçağ Avrupası'nı doğal afetler ve büyük felaketler açısından panoramik bir manzarasını sunmaktadır.

Tanrı'nın Öfkesi'ni insani diploması ve afet çevirmenleri aracılığıyla daha kolay yatıştırabilir, bu öfkenin yarattığı enkazdan daha az yarayla daha çabuk kurtulabiliriz. Afet çevirmenleri doğal afetlerin, büyük felaketlerin görünmez kahramanlarıdır. Böylesi kötü anlarda çeviri sadece diller arası bir iletişim şekli olmaktan sıyrılır diller ötesi bir olguya bürünür ve çevirmen de hayat ile ölüm arasında yardım bekleyen ve yardıma koşanı buluşturan rolünü üstlenir. Afet çevirmenliği hayata uzanan elin hayat bekleyene varmasını sağlayandır. Bu nedenle bu alandaki çeviri eğitim teorik ve uygulamalı olarak müfredatlarında kendine yer bulabilmelidir.

KAYNAKLAR

Karaimamoğlu, T. (2023). *Tanrı'nın Öfkesi Ortaçağ Avrupası'nda Doğal Afetler ve Büyük Felaketler*. Kronik Kitap, İstanbul